

Ingliz tilini o'rganishda adabiy janrlarning o'ziga xos xususiyatlari

Gulnoza Bahriddinovna Najmiddinova
Zarnigor Obidovna Djalilova
Osiyo xalqaro universiteti

Annotatsiya: Ushbu maqolada ingliz tilini o'rganishda adabiy janrlardan foydalanishning bir necha afzalliklari yoritilgan bo'lib, ular tilni turli kontekstlarda va uslublarda qo'llash imkoniyatini beradi. Har bir janr o'ziga xos lug'at, grammatika va uslub talab qilgani sababli, bu o'quvchilarga tilning turli jihatlarini chuqurroq tushunishga yordam beradi. Shuningdek, adabiy asarlar madaniyatni anglash, motivatsiyani oshirish va ingliz tilini amalda qo'llash imkoniyatini beradi. Natijada, adabiy janrlar orqali o'qish va yozishni rivojlantirish, o'quvchilarning ingliz tilini o'zlashtirish jarayonini sezilarli darajada yengillashtiradi.

Kalit so'zlar: adabiy janr, she'riyat, drama, esse, hikoya, roman, lug'at, grammatika

Peculiarities of literary genres in learning English

Gulnoza Bakhridinovna Najmiddinova
Zarnigor Obidovna Djalilova
Asian International University

Abstract: This article highlights some of the advantages of using literary genres in English language learning, which provide opportunities to use the language in different contexts and styles. Because each genre requires its own vocabulary, grammar, and style, this helps students gain a deeper understanding of different aspects of the language. Also, literary works provide an opportunity to understand culture, increase motivation, and practice English. As a result, the development of reading and writing through literary genres significantly eases the process of learning English for students.

Keywords: literary genre, poetry, drama, essay, story, novel, vocabulary, grammar

Adabiy janrlarning til ta'limidagi o'rni til o'rganuvchilarning lingvistik va madaniy bilimlarini rivojlantirishda kuchli vosita sifatida tobora ko'proq e'tirof etilmoqda. She'riyat, drama, esse, hikoya va roman kabi turli adabiy janrlar orqali til

o'rgatish an'anaviy metodlardan farqli o'laroq, o'rganuvchilarga kengroq imkoniyatlar beradi. Turli janrlarga murojaat qilish orqali o'quvchilar nafaqat o'z lug'at boyligini kengaytiradi va murakkab grammatik tuzilmalarni o'zlashtiradi, balki maqsad tilning madaniy nozik jihatlarini va ijtimoiy kontekstlarini tushunishga ham erishadilar. Bu esa, ayniqsa, ingliz tilini o'rganishda muhim bo'lib, samarali muloqot uchun zarur bo'lgan ohang, uslub va maqsadlarni tushunishni talab etadi.

Ingliz tili ta'limida adabiy janrlardan foydalanish ko'p qirrali o'quv tajribasini yaratadi. Har bir janr o'ziga xos xususiyatlar va lingvistik talablarni o'z ichiga oladi va o'quvchilarni turli vaziyatlarda til ko'nikmalarini qo'llashga undaydi. Masalan, she'riyat o'quvchilarga ijodiy tilda ifoda qilish imkonini berib, estetik qobiliyatlarni oshiradi va lingvistik sezgirlikni rivojlantiradi. Xuddi shunday, hikoya va romanlar boy kontekstlar orqali lug'at va sintaksisni qiziqarli va esda qolarli tarzda o'rganishga yordam beradi. Drama esa muloqot va dialogga e'tibor qaratgan holda o'quvchilarda og'zaki nutqda ishonch hosil qilishni ta'minlaydi.

Tilshunoslik yoki lingvistik tillarni u yoki bu kishilik jamiyatida qabul qilingan va muomala jarayonlarini amalga oshirish uchun bunday jamiyatlarga xizmat qiladigan ishoralar (kodlar) tizimlari sifatida o'rganadi. Keyingi paytlarda tilshunoslik o'zining yangi sohasi psixolingvistika bilan birga nutq faoliyatiga til kodlari (belgilari) yordamida ma'lumot uzatish va qabul qilish jarayoni sifatida e'tibor bera boshladi.

A.A.Leontevning fikriga ko'ra, ko'rgazmalilik quyidagi to'rtta vazifani:

- 1) mamlakatshunoslikka oid materiallarni tushuntirish vazifasini;
- 2) narsalar, harakatlar va voqealarni ko'rgazma yo'li bilan kiritish vazifasini;
- 3) muammoli vaziyatlarni tasvirlash vazifasini;
- 4) gaplarni ko'rgazmali qurollar yordamida o'rgatish vazifasini bajaradi.

Ingliz tilini o'rganishda adabiy janrlarning afzalliklari juda ko'p. Ular o'quvchilarga tilni turli xil kontekstlarda, turli xil uslublarda va turli xil maqsadlarda ishlatish imkoniyatini beradi.

Ingliz tilini o'rganishda adabiy janrlarning quyidagi foydali jihatlari mavjud:

Tilni chuqurroq tushunish: Har bir janr o'ziga xos lug'at, grammatika va uslubni talab qiladi. Bu o'quvchilarga tilning turli xil jihatlarini chuqurroq tushunishga yordam beradi.

Tilni amalda qo'llash: Adabiy asarlarni o'qish va tahlil qilish o'quvchilarga tilni amalda qo'llash imkoniyatini beradi. Ular o'qigan asarlardagi grammatik tuzilmalarni va lug'atni o'z nutqlarida va yozuvlarida qo'llashni o'rganadilar.

Madaniyatni tushunish: Adabiy asarlar o'quvchilarga ingliz madaniyati va jamiyatini tushunishga yordam beradi. Ular turli xil ijtimoiy, siyosiy va madaniy masalalarni o'rganadilar.

Motivatsiya va qiziqishni oshirish: Adabiy asarlar o'quvchilarning motivatsiyasi va qiziqishini oshirishga yordam beradi. Ular o'qigan asarlardagi hikoyalar, personajlar va mavzular o'quvchilarni ingliz tilini o'rganishga rag'batlantiradi.

Tilni o'rganishni osonlashtirish: Adabiy asarlar o'quvchilarga tilni o'rganishni osonlashtiradi. Ular o'qigan asarlardagi grammatik tuzilmalarni va lug'atni o'z nutqlarida va yozuvlarida qo'llashni o'rganadilar.

Ingliz tilini o'qitishda quyidagi adabiy janrlarni ishlatish mumkin:

She'riyat: She'riyat o'quvchilarga tilni ijodiy va estetik jihatdan qo'llash imkoniyatini beradi. Ular she'rlarni o'qish va tahlil qilish orqali lug'at, grammatika va uslubni o'rganadilar.

– She'rlarni o'qish va tahlil qilish: O'quvchilarga she'rlarni o'qish va tahlil qilish imkoniyatini berish. Ular she'rlarning ma'nosi, lug'ati, grammatikasi va uslubini muhokama qilishlari mumkin.

– She'rlarni yozish: O'quvchilarga she'rlar yozishni topshirish. Bu ularga tilni ijodiy va estetik jihatdan qo'llash imkoniyatini beradi.

– She'rlarni o'ynash: O'quvchilarga she'rlarni o'ynashni topshirish. Bu ularga tilni o'zlashtirish va uni amalda qo'llash imkoniyatini beradi.

– She'rlarni musiqa bilan birlashtirish: O'quvchilarga she'rlarni musiqa bilan birlashtirishni topshirish. Bu ularga tilni o'zlashtirish va uni amalda qo'llash imkoniyatini beradi.

– She'rlar ingliz tilini o'qitishda juda muhim rol o'ynaydi. Ular o'quvchilarga tilni chuqurroq tushunish, uni amalda qo'llash, madaniyatni tushunish, motivatsiya va qiziqishni oshirish va tilni o'rganishni osonlashtirishga yordam beradi.

– She'rlarni o'qish va tahlil qilish: O'quvchilarga she'rlarni o'qish va tahlil qilish imkoniyatini berish. Ular she'rlarning ma'nosi, lug'ati, grammatikasi va uslubini muhokama qilishlari mumkin.

– She'rlarni yozish: O'quvchilarga she'rlar yozishni topshirish. Bu ularga tilni ijodiy va estetik jihatdan qo'llash imkoniyatini beradi.

– She'rlarni o'ynash: O'quvchilarga she'rlarni o'ynashni topshirish. Bu ularga tilni o'zlashtirish va uni amalda qo'llash imkoniyatini beradi.

– She'rlarni musiqa bilan birlashtirish: O'quvchilarga she'rlarni musiqa bilan birlashtirishni topshirish. Bu ularga tilni o'zlashtirish va uni amalda qo'llash imkoniyatini beradi.

She'rlar ingliz tilini o'qitishda juda muhim rol o'ynaydi. Ular o'quvchilarga tilni chuqurroq tushunish, uni amalda qo'llash, madaniyatni tushunish, motivatsiya va qiziqishni oshirish va tilni o'rganishni osonlashtirishga yordam beradi.

Hikoya: Hikoyalar o'quvchilarga hikoyalarni tushunish va ularni o'z nutqlarida va yozuvlarida aytib berish imkoniyatini beradi. Ular hikoyalardagi personajlar, voqealar va mavzularni o'rganadilar.

– Hikoyalarni o'qish va tahlil qilish: O'quvchilarga hikoyalarni o'qish va tahlil qilish imkoniyatini berish. Ular hikoyalardagi personajlar, voqealar, mavzular, lug'at, grammatika va uslubni muhokama qilishlari mumkin.

– Hikoyalarni yozish: O'quvchilarga hikoyalar yozishni topshirish. Bu ularga tilni amalda qo'llash va o'z fikrlarini ifoda etish imkoniyatini beradi.

– Hikoyalarni o'ynash: O'quvchilarga hikoyalarni o'ynashni topshirish. Bu ularga tilni o'zlashtirish va uni amalda qo'llash imkoniyatini beradi.

– Hikoyalarni rasmlar bilan birlashtirish: O'quvchilarga hikoyalarni rasmlar bilan birlashtirishni topshirish. Bu ularga tilni o'zlashtirish va uni amalda qo'llash imkoniyatini beradi.

Hikoyalar ingliz tilini o'qitishda juda samarali vosita bo'lib, o'quvchilarning tilni o'zlashtirishini tezlashtiradi va ularning motivatsiyasini oshiradi.

Drama: Drama o'quvchilarga dialog va monologlarni tushunish va ularni o'z nutqlarida va yozuvlarida qo'llash imkoniyatini beradi. Ular dramadagi personajlar, voqealar va mavzularni o'rganadilar.

Roman: Romanlar o'quvchilarga uzun va murakkab hikoyalarni tushunish va ularni o'z nutqlarida va yozuvlarida aytib berish imkoniyatini beradi. Ular romanlardagi personajlar, voqealar va mavzularni o'rganadilar.

Esselar: Esselar o'quvchilarga turli xil mavzular haqida fikr yuritish va ularni o'z nutqlarida va yozuvlarida ifoda etish imkoniyatini beradi. Ular esselardagi argumentlar, misollar va xulosalarni o'rganadilar.

Adabiy janrlar ingliz tilini o'rganishda juda muhim rol o'ynaydi. Ular o'quvchilarga tilni chuqurroq tushunish, uni amalda qo'llash, madaniyatni tushunish, motivatsiya va qiziqishni oshirish va tilni o'rganishni osonlashtirishga yordam beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O'.Hoshimov, I.Yoqubov. Ingliz tili o'qitish metodikasi. Toshkent. Sharq. 2003. 306 b.

2. А.А.Леонтьев. Язык и речевая деятельность в общей и педагогической психологии. М.; Воронеж, 2001.

3. Абдуллаев Ю. Н., Бушуй А. И. Иностранний язык в современном мире. Самарканд, 2001.

4. H.U.Yusupova. Benefits of using literary genres in teaching process. Education and innovative research. International scientific and methodical journal. 2020. №1. P.142-145